

De dorpsjungle

Tekst: Christine Bax

Iemand heeft een mechanisme uitgevonden om de enige flat in het dorp van binnenuit af te breken. Er komt een groep mannen de flat binnen. Ze blijven tot laat in de nacht. Dan gaan ze weg. Ik hebben gehoord wat ze doen. Ze halen de deuren weg, de vloeren en de rest. Ze verteren de flat van binnenuit, zoals een dode vos in het midden van een weiland verteerd wordt door maden en insecten. Door muizen. Toen ik de vos vond leek er niets aan de hand. Zijn vacht gloeide nog; goud op rood. Het was een late zomeravond. Ik was een stuk gaan lopen, want er was een barbecue in het dorp, en ik had veel te veel gegeten. Ik wou alleen zijn. Ik liep het weiland in, en ik vond een vos. Ik dacht dat ik een slapende vos had gevonden, of een tamme vos. De zon verdween al bijna achter de bomen. Het zweet op mijn huid was opgedroogd. Ik rook naar zon, naar vuur en vlees. De vos werd niet wakker. Ik tilde hem op. Het oog viel uit de vos, en uit het gat van het oog viel een stroom van ingewanden, en toen dat allemaal uit de vos was gevallen was de vos leeg. Ik liet hem geschrokken vallen, en de huls van de vos brak in het gras.

Op die manier werd het enige flatgebouw in het dorp afgebroken. Het was een grap, dat flatgebouw. Een slechte grap, van een slecht persoon zonder humor. Een blokje in het landschap waardoor iedereen in de wijde omtrek ineens ons dorp kon zien. Geen normaal mens zou er willen wonen, wat ervoor zorgde dat de flat binnen de kortste keren vol zat met gespuis dat er niets te zoeken had. 'Messentrekkers,' fluisterden de dorpingen tegen elkaar, 'illegale moordenaars. Anarchisten. Krakelingen...'

De dorpsstraat is een lange heuvel die naar beneden loopt. Alle andere heuvels gloeien, maar deze heuvel is steil. Beneden aan de dorpsstraat staan de huizen. In ieder huis staan achter het voorkamerraam twee planten, of twee beeldjes; alles in een symmetrie die door niemand is afgesproken, maar wel zorgvuldig is doorgevoerd. Ook het schema van de dag loopt volgens een routine die bij iedereen hetzelfde is. Op zondag doe ik niets. Ik lig in mijn kamer, en ik kijk naar het plafond. De zondag bestaat uit wachten totdat de zondag voorbij is. Om de tuinen staan houten schuttingen, waar de burens overheen leunen om tegen elkaar praten.

Geen dorp is geïsoleerd. En een dorp dat dat *wel* is leeft niet lang. Voordat het flatgebouw werd geplant, alsof een reusachtige hand het had neergezet toen even niemand keek, was iedereen bezig met wat er buiten het dorp was. De tieners konden niet wachten om weg te gaan, de volwassenen waren alleen maar bezig met nog grotere auto's aanschaffen. Was er een onzichtbaar koord om het dorp gespannen, dat reikte tot aan de laatste boerderij, die van Jan? Werden bij ieder kind dat de koffers had gepakt, met als doel om nooit meer terug te komen, de bussen op een raadselachtige

manier stilgezet? Uren hadden we staan wachten, en ieder uur kwam de bus niet, en uiteindelijk sjokten we maar weer naar huis. Mijn schouders deden pijn onder de riemen van mijn rugtas. Ze sneden in me. Mijn koffer denderde ik achter me aan over de stenen. Ik had het gevoel dat iedereen naar ons staarde door de halfgesloten gordijnen.

Een buurman werkte in de tuin, en staarde naar ons. We vergaten hem te groeten. In zijn moestuin zette hij blikjes goedkoop bier, om de slakken te verdelgen. De slakken kwamen af op het bier, en zaten klem in het blikje, en dan verdronken ze.

De buurman gooide iedere dag de slijmerige blikjes leeg in de vuilcontainer.

De mensen in het flatgebouw hebben besloten dat ze zo nodig een ijskar moesten beginnen.

Twee keer per dag snijdt de bel als een mes door de dikke lucht.

Niemand koopt ijs. Ze houden vol.

De mensen in het dorp doen alsof ze doorgaan waar ze altijd mee bezig waren.

In het buurthuis spelen films. In het schuurtje wordt iedere zomer een toren gebouwd van kratten. Zelfs deze zomer.

Een geit aan een touwtje vreet uforondjes uit het hoge gras in de berm.

In een achtertuin gilt Lisenka.

In de achtertuinen roken de barbecues.

Eén radio echoot tegen het huis aan de overkant, waardoor bij iedere toon een luide 'Klap!' klinkt.

Is het die ijskar, waardoor alles anders lijkt?

Er wordt niet meer geroddeld.

Samen met Lisenka zit ik in het steegje tussen het buurthuis en de buurtwinkel, met onze rug tegen een afvalcontainer. Haar zus is een paar maanden geleden bevallen van een kindje. Het kind is geen jongetje, en ook geen meisje.

'Ze weten nog niet wat ze gaan doen,' zegt Lisenka, 'plakken of knippen.'

Ze steekt een sigaret op. De ijsbel klinkt.

De zon staat precies zo, dat er geen schaduw in het steegje is, en het is er bloedheet. Op haar lip groeien zweetdruppels. Het zweet druipt van mijn oksels in mijn hemd. Toch blijven we. Dit is de enige plaats waar we stiekem kunnen roken. Onze sigaret ruikt anders, en proeft anders, omdat het zo warm is.

Jan is een buurman die in het laatste huis van het dorp woont. Iedere dag gooit hij een bierblik van een halve liter leeg in zijn afvalcontainer.

'Kunnen ze het niet beter zo laten, met dat kind?' vraag ik aan Lisenka.

Ze rolt met haar ogen, en gooit de sigaret op de grond. Met een klodder spuug tussen haar vingers drukt ze hem uit. Haar vingers veegt ze af aan haar korte broek.

De jongen van de ijskar belt nog maar eens. Hij ziet ons niet.

'Ik zou het aan die daar meegeven.' zegt Lisenka. Ze wijst naar de jongen. Ik hou mijn vinger voor mijn lippen. Ze kan maar beter stil zijn, anders hoort hij ons, en dan komt hij naar ons toe om ons ijs te verkopen. Ik fluister tegen haar: 'Ik heb nog nooit met die daar gepraat...'

Ik vraag: 'Is het erg, als het kind niet meer bij jullie is?'

Ze zegt: 'Ik weet het niet. We zouden aan Jan kunnen vragen of hij het kind wil verdrinken, zoals je jonge katjes verdrinkt. Ik geloof niet dat hij daar moeite mee zou hebben.'

Ze staat op, en klapt het deksel van de vuilcontainer open. De jongen met de ijskar draait zijn hoofd om zodra hij het deksel hoort, en begint onze richting op te lopen.

Lisenka klimt op de container. Met haar buik hangt ze over de rand. Haar benen balanceren aan de buitenkant. Twee onwillige, dunne stengels. Met haar arm graait ze in de container. Ze haalt een hand vol slakken naar boven.

'Jonge lullen!' roept ze. 'Een hele hand vol dronken jonge lullen!'

De ijskar is dicht bij het steegje. Ik klaag: 'Het is hier zo warm...'

Gretig komt de jongen op ons af.

Het is vreemd dat zoiets tijdelijks als een flatgebouw de sfeer van ons dorp bepaalt. Wij waren hier eerst, en zij zullen hier waarschijnlijk niet heel lang blijven.

Lisenka zegt het tegen hem, als ze hem de slakken in zijn hand duwt: 'Jij blijft hier waarschijnlijk niet heel lang, lul.'

Zijn ogen spert hij wijd open. Hij is langer dan wij zijn, en hij is ouder dan wij, en toch doet hij zijn best om de slakken niet te laten vallen. Hij denkt dat ze hem uittest. Dat er iets zal gebeuren wanneer hij de slakken laat vallen, en dat hij niet wil weten wat er dan zou gebeuren.

Lisenka veegt met haar handen langs haar broek.

Zodra hij ons ijs heeft gegeven, loopt hij snel weg.

Ik gebaar naar haar. Wat doen we?

Zij zegt: 'We gaan niet achter hem aan. Het komt wel goed.'

Ze pakt haar aansteker, en probeert een nieuwe sigaret op te steken. Ze klikt de aansteker, eerst langzaam, en daarna steeds sneller. Hij doet het niet. 'Godver...' zegt ze. Ze houdt haar hand om de aansteker, maar er is geen wind. Uiteindelijk stopt ze de sigaret terug in het pakje.

Ze zegt: 'Ik ga naar huis.' en ze loopt weg zonder om te kijken. Ik loop achter haar aan.

In mijn neusgaten dringt de lucht van spiritus en rook. Het is feest in het dorp vanavond.

Het dorpsfeest duurt een week. Het is midden in de zomer, zodat mensen hun vakantie eromheen kunnen plannen. Iedereen is daar. In het midden van het dorp wordt een gigantische tafel gebouwd, met aan het uiteinde een barbecue. Dat daar nu het flatgebouw staat, dat maakt niets uit. De barbecue gaat 50 meter verderop. Daar is de weg die dwars door het dorp gaat, en waar nu geen auto's mogen rijden. De tafel staat midden op de weg. De kinderen plukken bloemen, en de vrouwen bakken taarten, en de mannen zijn bezig met kolen en vlees. Het geheel lijkt op een picknick uit een film, maar dan zonder kostuums.

De zus van Lisenka is er ook. Ik heb haar al heel lang niet gezien. Ik glimlach naar haar, maar ze kijkt de andere kant uit. De baby is er niet. Slaapt het, of hebben ze het al aan Jan gegeven?

De mensen in het flatgebouw zijn misschien wel opgehouden met hun inburgering, want ze verkopen geen ijs tijdens de picknick. Ze komen niet naar buiten.

'Zijn ze er eigenlijk nog wel?' vraag ik aan een vrouw. Ze duwt me een stapel borden in de hand, die ik moet verdelen over de tafel. Bij elke stoel hoort een bord. Een paar stoelen van me vandaan zit Jan. Ik bekijk zijn profiel. Hij heeft dezelfde neus als veel mensen in het dorp, en dezelfde houding en lichaamsbouw. Alsof iemand drie grote stenen op elkaar heeft gestapeld, en heeft besloten dat dit een mens moest zijn. Hij zit met zijn benen wijd, en hij drinkt een blikje bier.

Ik zeg: 'Ga opzij, het is nog niet begonnen.'

Hij kijkt me vragend aan, en hij gaat niet opzij. Het is toch al half begonnen?

De kinderen rennen achter elkaar aan, of ze roosteren marshmallows boven de barbecue. De vrouwen lopen rond alsof het een schoonheidswedstrijd is. Ze hebben een speciaal loopje als het dorpsfeest is, allemaal, jong en oud. De vrouw van Jan loopt heen en weer naar de barbecue, om te

kijken of alles goed gaat en of de mannen bij de barbecue nog bier hebben. Ze draagt sandalen met dunne hoge hakken, en omdat ze op gras loopt wiebelen bij iedere stap haar heupen heen en weer. Haar broekje is zo kort dat je de onderkant van haar billen kan zien. Op de barbecue liggen stokjes met vlees eraan. Jan kijkt me nog steeds aan. Zijn mond hangt een beetje open. 'Het is nog niet begonnen!' snauw ik. Ik duw hem aan de kant, en hij wankelt en valt. Ik blijf niet wachten totdat hij zichzelf in zijn stoel terughijst, maar ik kijk over de hoofden van de mensenmassa. In de verte zie ik Lisenka. Ik ga naar haar toe. Ik zeg tegen haar: 'Zullen we gaan?' en ze knikt.

We lopen langs een auto. Een buurman die op Jan lijkt heeft de achterklep van de auto open gezet. In de achterklep staat een box die hij aansluit op een versterker.

Als we voorbij de auto zijn, zijn er geen mensen meer. Bijna iedereen is in het midden van het dorp. Wij lopen naar de rand van het dorp. We zitten op de bovenkant van de helling, en we kijken naar de weilanden om ons heen, en de huizen, en het flatgebouw.

Vorig jaar was het makkelijker geweest. Bijna zonder erover na te denken hadden we onze koffers gepakt, toen het dorpsfeest bijna was afgelopen. We waren naar de bushalte gelopen en daar hadden we gewacht. Urenlang, totdat we ons beseften dat ook de buschauffeur waarschijnlijk ergens laveloos in een hoek lag. Het wachten maakte ons murw. Lisenka zat chagrijnig op haar tas. Ik liep constant heen en weer om te kijken of de bus misschien *toch* zou komen. We zeiden niet veel tegen elkaar. We hadden allebei een nu-of-nooit gevoel en daarom bleven we wachten. We waren zo bezig met het wachten dat we niets hoorden, en niets zagen, totdat de zus van Lisenka langzaam naar ons toe kwam. Ze hilde niet. Ze zag eruit alsof ze gek was geworden. Lisenka rende naar haar zus toe en pakte haar gezicht vast. De zus schudde met haar hoofd, en ze bleef doorgaan met schudden, alsof er een beest op haar hoofd zat dat weg moest. Ik pakte mijn jas, en legde die over de blote schouders van de zus. We brachten haar naar huis. Lisenka en de zus liepen voor me, en ik zag de zus leunen op Lisenka. We zetten de zus onder de douche, en we brachten haar naar bed. Ze sliep niet, en wij zaten op de rand van het bed.

Denken we nu allebei terug aan vorig jaar?

Ik zeg tegen Lisenka: 'Waar zijn de krakers ineens gebleven?'

'Ik denk dat ze hun eigen feestje zijn gaan bouwen.' zegt Lisenka.

'Waar dan?'

Ze kijkt me minachtend aan. 'Wou je er soms heen?'

Als ik mijn ogen dicht doe, dan kan ik precies voor me zien wat er nu op de buurtbarbecue gebeurt. Jan is al dronken, en de andere mannen ook. De muziek gaat luider. De eerste tieners zijn naar de weilanden vertrokken, om daar te gaan neuken.

'Ik heb geen zin om bij die krakers te gaan kijken. Wie weet wat ze aan het doen zijn...'

Ze hebben grote brokken vlees op de barbecue gelegd. Op het gras liggen plastic bordjes. Een kind ligt in het gras te slapen. Iemand heeft het kind geschminkt als een leeuw. Aan de gele vegen op het gezicht kleven grassprietjes. Onder de verf is het kind rood verbrand.

'Als we niet kijken, dan komen we er ook niet achter wat ze doen.' zeg ik.

Ze maakt geen aanstalten om weg te gaan, dus we blijven zitten op de top van de heuvel. Ik staar voor me uit. Het is warm, en de weilanden zijn geel geworden van de droogte. Ik weet zeker dat daar ergens een kind slaapt. Als ik mijn ogen dicht doe, dan zie ik het voor me. Ik bedenk me hoe ik zelf in het gras in slaap viel, jaar na jaar, en dan koud wakker werd, nat van de dauw. Het duurde ieder dorpsfeest, totdat ik groot genoeg was om zelf naar huis te lopen.

‘Wat zullen we gaan doen, vanavond?’ vraagt Lisenka.

‘Wil je echt niet bij de krakers gaan kijken?’ vraag ik.

‘Nee.’ zegt ze. We kunnen ook niet naar beneden. We weten dat als we meedoen, dat we dan nooit meer hier vandaan zullen komen. We blijven zitten op de heuvel. Alles wat ik tot nu toe heb gedaan in mijn leven, voelt als één lange, lamlendige zondag.

Dan voel ik iets nats en slijmerigs in mijn nek. Een slak. Hij ruikt naar een kroeg op de ochtend na een voetbalwedstrijd. Ik gil, en ruk aan mijn shirt, net zo lang totdat de slak naar beneden valt. Op de grond blijft hij liggen. Hij kromt zich in het zand. Ik moet kokhalzen.

Achter ons staat de jongen met zijn ijscokar. Hij doet alsof hij iets moet rechtvaardigen. Hij zegt: ‘Jullie moeten niet denken dat...’ Hij krijgt geen tijd om zijn zin af te maken. Lisenka is al op hem af gelopen. Ze geeft hem een harde trap in zijn kruis. ‘Zo.’ zegt ze.

Het ziet er idioot uit omdat zij zo klein en dun is en hij zo groot. Hij klapt dubbel van de pijn, en zij gaat er rustig naast zitten. Ze klopt hem op zijn schouder. ‘Je blijft een lul, hè?’

Als ik het bekijk van een afstand, zoals ik zojuist naar het dorp onder aan de heuvel heb gekeken, dan weet ik niet waar *ik* moet gaan staan, of zitten. Het liefst zou ik wegzinken in de grond, en niet meer boven komen. Lisenka kijkt me aan, op diezelfde manier als ze net de jongen aankeek. ‘Zo.’ zegt ze nog een keer. De jongen komt moeizaam overeind. Hij trekt Lisenka aan haar arm omhoog. ‘Je moet niet denken dat...’ Lisenka worstelt om los te komen. Ze gilt ‘God-ver-domme!’ en geeft een trap tegen de ijscokar.

De kar ratelt, eerst zachtjes, en dan met een noodvaart de heuvel af. Ik denk: ‘Goed gemaakt, die kar, want hij valt niet om.’ Het gebeurt me niet vaak, dat mijn gedachten als een stem worden uitgesproken in mijn hoofd. Misschien had ik de kar moeten tegenhouden. De jongen kijkt alsof hij de wereld ziet vergaan.

In het dorp klinkt geen geschreeuw. Het is alsof iedereen te dronken is om te zien dat de kar de barbecue raakt, en de barbecue omvalt op de auto met de boxen in de achterbak. We weten niet of er een stelletje in de achterbak aan het zoenen was, of dat het kind met de geschminkte leeuw op zijn gezicht misschien in de auto in slaap was gevallen, in plaats van in het gras. De muziek stopt, en het is stiller dan het zou moeten zijn. Lisenka draait zich om. Ze staat op de heuvel, met haar rug naar het dorp.

Ik hoop nog steeds dat ik zal versmelten met de aarde. Dat ik de weg word, waar de mensen op trappen, en de auto’s overheen rijden. Ik sluit mijn ogen. Ik wil niet zien wat er beneden gebeurt, en ik wil ook niets horen. Ik heb besloten dat het stil is, beneden.

Toen ik vanochtend in de spiegel keek, zag ik dat ik niet lelijk ben, en dat de knappe meisjes in het dorp niet knap zijn. Ik schrok. De jongen zonder ijscokar trekt aan mijn arm. Hij klinkt paniekerig. ‘Wat moeten we doen?’ Hij huilt bijna. ‘Wat moeten we doen?!’

Als ik inderdaad de weg was die door het dorp liep, dan had ik die hele bende daar beneden niet gezien; de ontplofte auto, de mensen met brandwonden op hun armen en hun gezicht, en Jan, die lallend en brullend van de pijn roept dat hij de krakers dood gaat slaan. Ik had ze allemaal met me mee getrokken, de diepte in. Het dorp zou zijn verdwenen. Misschien had ik een krater achtergelaten, misschien was ik, de weg, geluidloos doorgelopen alsof er nooit iets was gebeurd.

Hij is in paniek, en ik kijk toe. Het voelt heerlijk om toe te kijken, en niets te doen. Lisenka is nog steeds onbeweeglijk.

De jongen zonder ijscokar zit in foetushouding te janken. Beneden verzamelen zich de dorpingen. Ze zoeken naar de krakers.

Ik ben niet lelijk, en ik ben daarom misschien ook niet gek. De zon verdwijnt al bijna achter de bomen. Het zweet op mijn huid is opgedroogd. Ik ruik naar zon, naar vuur en vlees. De jongen had een klein kind kunnen zijn. Hij verstopt zich achter zijn handen. Ik ben er niet, want jullie zien me niet, ik *ben* er niet, want jullie *zien* me niet... Hij jankt als een meisje. Hij had het kind van de zus van Lisenka kunnen zijn. Geen jongetje, geen meisje, en daardoor allebei. Ik sluit mijn ogen weer, en hoop zo hard als ik kan, dat ik de weg ben. Wat er beneden in het dorp gebeurt is niemands schuld. Het is meer een ongunstige samenloop van omstandigheden. Ik zie het al in de krant staan. Dorp verwoest door ongunstige samenloop van omstandigheden. Ik loop het weiland in. Ik wil alleen zijn. Van alles wat er in mijn omgeving bestaat, zit ik zo vol dat het lijkt alsof mijn buik uit elkaar gaat knappen.

Deze tekst werd geschreven bij het project 'Djip yn it Oerwâld – Diep in de Jungle' van Sara Bjarland en Alexandra Duvetkot, dat werd gerealiseerd tijdens een residency van 27 augustus t/m 8 oktober 2014 in Kunsthuis SYB, Beetsterzwaag. Deze tekst is gepubliceerd op de website www.kunsthuisyb.nl.

© Christine Bax, 2014. De tekst is vertaald in het Fries door Sigrid Kingma. Niets uit deze tekst mag worden overgenomen of gepubliceerd zonder schriftelijke toestemming van de auteur. Zie ook www.christinebax.nl.